

ראש הישיבה / **עת מלחמה ועת צרה**

במלחמה צריכים להיות בטוחים בנצחון. אסור לחיילים לעוק במלחמה. הציבור זועק, אך לא אנשי הצבא, שנדרשים לשכוח שזו עת צרה ולהילחם בביטחון שעל יחוד ה' הם עושים מלחמה בלי פחד ומורא.

התקיעה בחצוצרות באה להרעיד את הלב ולעורר את העם להתפלל בעת צרה, אך לאנשי הצבא אסור לערער את הביטחון בניצחון המלחמה. לכן הרמב"ם מפריד בין עת צרה של הציבור לבין מלחמה של הצבא. אך יש הבדל בין מלחמה בין צבאות, לבין טרור כפי שאנו חווים אותו כיום. כשעם ישראל מתמודד עם טרור, המלחמה מתרחבת ונהיית כנגד הציבור, שכן מטרתו של הטרור הוא להחליש את הציבור ולהפחידו, ולכן הציבור נדרש להיות חזק מול הטרור.

בעקבות פרסום "דר"ח לוקר" על הצבא לפני כמה שנים, ביקשתי פגישה של רבני איגוד ישיבות ההסדר עם המכון למחקרי ביטחון לאומי INSS, כדי להעמיק בשאלה מה עומד מול עם ישראל מבחינה ביטחונית. באותו מפגש כשנתבקשתי לדבר, אמרתי שמול טרור נדרש "כוח הרתעה", והסברתי גם את העניין הרוחני: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". אך תא"ל מאיר אלדר, שהיה בעבר ראש אגף מודיעין מחקר, סבר אחרת ואמר שמול הטרור לא מועילה הרתעה, והביא דוגמא מאחרי מלחמת ששת הימים שבה הטרור התגבר. לכן הוא טען שמול טרור אנו נדרשים ל"כוח עמידה", שזו היכולת לקום מהר ממכה שקיבלנו. ולדבריו על פי המחקרים מה שנותן לעם את הכוח לקום מהר ממכה זו אמונה. זאת אומרת שמול טרור אנו נדרשים לציבור חזק שמצליח לקום מהר בכוח האמונה ולהתאושש ממכות שניחתות עליו, ולהמשיך לפעול בעוז ובעוצמת חיים. למשל אם מול כל פיגוע היו קמים ישובים, זה היה ביטוי של עוצמת חיים שמנצחת טרור, וכן כל העוצמה שבאה לידי ביטוי כיום בהרעת האבה לצה"ל של אזרחי העורף.

אם כך, האוייב של טרור זהו הציבור, ואם כך אז הציבור הם הלוחמים מול הטרור. לכן כיום לציבור יש דין של מלחמה ולא של צרה ואסור לנו כציבור להריע בחצוצרות ולזעוק לה' מתוך מצוקה וצרה הבאה על הציבור, אלא להיות חזקים ולהילחם בטרור בכך שאנו חיים בעוצמה וקמים מהמכה כמה שיותר מהר. כיום אין הבדל בין הצבא לאזרחים במובן הזה והציבור כולו "על יחוד ה'" הוא עושה מלחמה".

מתוך שיעור שניתן לרבנים צבאיים

"וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אֶתְכֶם וְהִרְעַתְם בְּחֻצְוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם וְנִשְׁעַתְּם מֵאֵיבֵיכֶם. וְיִיּוֹם שְׂמַחְתֶּם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בְּחֻצְוֹת עַל עֲלֵתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלֵמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזָכְרוֹן לִפְנֵי אֱ-לֹהֵיכֶם אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם" (במדבר י', ט"ו-י').

הרמב"ם בהלכות תעניות לומד מפסוקים אלו את המצוה להריע בחצוצרות בשעת מלחמה ואומר (פ"א ה"א): "מצות עשה מן התורה לעוק ולחריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר: 'על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות'. כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו".

באופן תמוה, הרמב"ם מצטט רק חצי פסוק ומשמיט מהפסוק את המילים "כי תבואו מלחמה בארצכם". וגם בפירוט הצרות הרמב"ם משמיט את ענין המלחמה ומפרט: "כלומר.. כגון דבר ארבה כיוצא בהם".

להבנת תמיכה מיוחדת זו, ניתן לראות ברמב"ם שני דינים שונים - דיני מלחמה ודיני צרה. יש חלק בין ההתמודדות של עם ישראל לבין ההתמודדות של צבא ישראלי. צרה באה על הציבור, לעומת מלחמה שהיא אתגר של אנשי הצבא. כך גם יש לחלק את המלחמה לשתי בחינות - לעם ישראל זו צרה, ולצבא ישראל זו מלחמה שבה צריך לנצח מתוך עוצמה ולא מתוך תחושת מצוקה.

התורה השתמשה כאן במילים "על הצר הצורר אתכם", ולא "כי תצא למלחמה על אויבך" שעוסק מבחינה הצבאית של המלחמה, כדי להדגיש שכאן מדובר במלחמה שהיא צרה.

החילוק הזה מאוד חשוב. בהלכות מלכים ומלחמותיהם, הרמב"ם מביא את דיני כהן משוח מלחמה (פ"ז, ה"ג): "עת שעורכין המערכות והם קרבים להלחם, משוח מלחמה עומד במקום גבוה וכל המערכות לפניו, ואומר להם בלשון הקדש: 'שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם כי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם'. עד כאן אומר משוח מלחמה וכו'".

ובהלכה ט"ו הרמב"ם מדבר על החייל עצמו: "ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה זכרונו מלבו ויפנה מכל דבר למלחמה". מלחמה מבחינת החיילים זה בדיוק הפוך מהתייחסות למציאות כעת צרה.

פינת הילדים

חֵינּוֹת חִיפּוֹשׁ כְּפִרְשָׁה וּכְרִשׁ"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חֲזִינּוּ כְּחֻזֵי הַכֹּהֵן...

1. ממתי היו שונים יעקב ועשו?

2. מה אחיותו של יעקב בעקב עשו אומרת על השלטון של ישראל בעולם?

3. מה מיוחד בקול של יעקב?

"ענין יצחק אבינו היה היפך ממשו רבינו ע"ה, כי יצחק לא הורשה לצאת מהארץ אך כח הראות ניטל ממנו, ומשה רבינו ע"ה לא הורשה להיות בארץ ישראל אבל נאמר לו 'וראה בעיניך'"

(מי השילוח", פרשת תולדות, על הפסוק: "ויהי כי זקן יצחק")

